SÉRIE “ Právní vědy”

[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-3\(3\)-80-90](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2021-3(3)-80-90)

Юрій Князєв

*аспірант кафедри юридичної психології,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ, Україна, e-mail: kvvk72@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0003-2354-8426>*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КВАЛІФІКОВАНОГО ХУЛІГАНСТВА В АСПЕКТІ СТРОКІВ ДАВНОСТІ

*«Найбільше заохочення злочину – безкарність».
(Цицерон Марко Туллий)*

Анотація. З огляду на судову практику і статистику кваліфіковане хуліганство залишається досить поширеним умисним злочином, який характеризується високим рівнем безкультурності і аморальності, зухвалості та цинізму, зневажливого ставлення до основ громадського співжиття соціуму, норм моралі і права, що в свою чергу породжує агресивність, насильство і жорстокість до будь якої особи. Тому одним із актуальних та проблемних питань забезпечення охорони суспільних відносин від небезпечних і протиправних посягань є притягнення винних до відповідальності, постановлення законного вироку та призначення справедливого покарання.

Метою статті є критичний огляд та висвітлення проблемних питань реалізації кримінальної відповідальності та принципу невідворотності покарання за вчинення кваліфікованого хуліганства в аспекті розумності строків та впливу строків давності у кримінальному процесі України, з'ясування теоретичних, практичних питань та шляхів удосконалення застосування положень чинного законодавства у цієї сфері.

Завданнями дослідження є аналіз кримінальних проваджень про кваліфіковане хуліганство, практики призначення покарання за вчинення кваліфікованого хуліганства та кількісних показників звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, огляд судової практики та позицій Верховного Суду щодо звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, визначення напрямів удосконалення процесу призначення своєчасного покарання за вчинення кваліфікованого хуліганства.

Зроблено висновок, що на сьогодні українська судова практика чітко не встановлює тривалість «розумного» строку, тому й реалізація завдання кримінального процесу України, що полягає у своєчасному, швидкому, розслідуванні кримінальних проваджень, встановленні судом у розумні строки винних та призначення законного і справедливого покарання, бажає бути кращою. В результаті впливу строків давності винні особи у вчиненні публічного кваліфікованого злочину звільняються від кримінальної відповідальності і відповідно від покарання, при цьому законні права та інтереси потерпілого, суспільства та держави залишаються незадоволеними.

Тобто справедливого правосуддя не відбувається, що в свою чергу нівелює принцип невідворотності покарання, який вже не відповідає реаліям кримінального процесуального закону України.

Ключові слова: публічний порядок, групове хуліганство; протидія, невідворотність покарання, призначення покарання; строк, звільнення від кримінальної відповідальності.

Yuriy Knyazev

*Postgraduate student of the
Department of Legal Psychology,
National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine,
e-mail: kvvk72@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0003-2354-8426>*

PROBLEM ISSUES OF IMPLEMENTATION OF CRIMINAL LIABILITY FOR COMMITTING QUALIFIED HOOLIGANISM IN THE ASPECT OF THE LIMITATION PERIOD

*"The greatest encouragement of crime is impunity"
(Cicero Marcus Tullius)*

Abstract. In terms of the jurisprudence and statistics, qualified hooliganism remains a very common premeditated crime, characterized by a high level of rudeness and immorality, audacity and cynicism, contempt for the foundations of public life, morals and law, which in turn breeds aggression and violence to any person. Therefore, one of the urgent and problematic issues of ensuring the protection of public relations from dangerous and illegal encroachments is to bring the perpetrators to justice, pass a lawful sentence and impose a just punishment.

The aim of the article is a critical review and coverage of problematic issues of criminal liability and the principle of inevitability of punishment for qualified hooliganism in the aspect of reasonable terms and expiration of statutes of limitations in the criminal process of Ukraine, clarification of theoretical, practical issues and ways

to improve the application of current legislation in this field.

The objectives of the study are to analyze criminal proceedings on qualified hooliganism, the practice of sentencing for qualified hooliganism and quantitative indicators of exemption from criminal liability in connection with the expiration of the statute of limitations, review of case law and the Supreme Court's position on exemption from criminal liability because of the expiration of the statute of limitations, determination of directions for improvement of the process of imposing timely punishment for committing qualified hooliganism.

It was concluded that today the Ukrainian judicial practice does not clearly establish the duration of the 'reasonable' period, therefore, the implementation of the task of the criminal process of Ukraine, which consists of timely and fast investigation of criminal proceedings, establishing the guilty within a reasonable time and appointing a legal and fair punishment, wants to be better.

And as a result of the expiration of the statute of limitations, the guilty persons in the commission of a public qualified crime are exempted from criminal liability and, accordingly, from punishment, while the legal rights and interests of the victim, society and the state remain unsatisfied. That is, fair justice does not occur, which in turn mitigates the principle of inevitability of punishment, which no longer corresponds to the realities of the criminal procedural law of Ukraine.

Keywords: public order, group hooliganism; counteraction, resistance, inevitability of punishment, imposition of punishment; term, release from criminal liability.

Постановка проблеми. Кримінальна відповідальність є однією з основних категорій кримінального права і визначається як найтяжчий різновид юридичної відповідальності за наслідком вчинення кримінального правопорушення і полягає у застосуванні до винної особи державного примусу шляхом обмежень своїх прав і свобод, що конкретизовані у вироку суду.

В свою чергу забезпечення того, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура, можливе лише за умови швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду, що є завданням кримінального процесу України. Дотримання судом розумних строків розгляду кримінального провадження відіграє ключову роль у здійсненні справедливого правосуддя.

З огляду на вищевказане, актуальність обраної теми обґрунтовується необхідністю та доцільністю існування принципу невідворотності юридичної відповідальності, яка в свою чергу повинна досягатися без марних очікувань, з огляду на нововведення кримінального процесуального законодавства 2018 та 2020 років, а також у контексті вимоги дотримання «розумності строків», передбаченої у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) [2].

Крім того, за наслідками реформування кримінального процесуального законодавства умисні порушення строків досудового слідства та судового розгляду, відсутність законодавчо встановленої тривалості «розумного» строку і як наслідок судова тяганина, за відсутності дієвої реакції суду на такого роду порушення та процесуальні диверсії та відповідальності за такі зловживання, призводить до уникнення групою обвинувачених у вчиненні кваліфікованого хуліганства від кримінального переслідування та відповідного покарання лише через вплив строків притягнення до кримінальної відповідальності.

Таким чином, досягнення цілей кари і виправлення осіб, які вчинили кримінально каране кваліфіковане діяння, стає взагалі неможливим, винні особи залишаються непокараними, а законні права та інтереси потерпілого, суспільства та держави – незадоволеними. Така ситуація це в кінцевому рахунку повністю нівелює згаданий принцип невідворотності покарання.

Проблеми кримінальної відповідальності досліджувалися багатьма вченими, зокрема, М.І. Бажановим, Я.М. Брайніним, Б.В. Волженкіним, А.А. Герцензоном, Т.Т. Дубініним, М.Й. Коржанським, В.М. Кудрявцевим, М.С. Таганцевим, А.Н. Трайніним, М.Д. Сергієвським, М.С. Строговичем та ін.

Дослідженням проблемних питань призначення покарання за вчинення кримінального правопорушення займалися як вітчизняні, так й зарубіжні вчені, зокрема, Д. С. Азаров, Ю. В. Баулін, П. С. Берзін, О. П. Горох, І. І. Давидович, Т. А. Денисова, О. О. Дудоров, О. В. Євдокімова, З. А. Загинеї, М. І. Ковальов, О. О. Кваша, О. М. Костенко, Л. Л. Кругликов, А. С. Макаренко, В. Т. Маляренко, С. М. Міщенко, А. А. Музика, Є. С. Назимко, О. М. Омельчук, Є. О. Письменський, Є. Ю. Полянський, Т. В. Сахарук, В. О. Туляков, М. І. Хавронюк, С. Д. Шапченко, Д. В. Ягунов, О. Г. Яновська, А. Ashworth, G. Betts, B. Burkhardt, M. S. Crow, M. M. Feeley, J. Simon, Julian V. Roberts та інші вчені.

Визначенням принципів права, у тому числі невідворотності кримінальної відповідальності і покарання, займались М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, Я.М. Брайнін, П.С. Дагель, С.Г. Келіна, М.Й. Коржанський, В.М. Кудрявцев, Н.Ф. Кузнецова, О.М. Литвак, П.С. Матишевський, В.О. Навроцький, П.А. Фефелов.

Питання «розумності» строків у кримінальному судочинстві досліджували М.М. Ахмедов, О.Я. Баєв, О.А. Банчук, О.А. Гончаренко, К.Б. Калиновський, Р.О. Куйбіда, О.П. Кучинська, Л.М. Лобойко, Н.З. Рогатинська, В.А. Савченко, С.М. Стахівський, О.М. Толочко, С.В. Шевчук.

Окремі питання інституту давності та звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності розглядали такі вчені, як С. М. Благодир, С. Г. Келіна, І. А. Лібус, В. Т. Маляренко, П. Я. Мшвенієрадзе, А. А. Рзаєв, В. Є. Смольников, Ю. М. Ткачевський та інші.

Але попри відносно значну кількість праць, присвячених проблематиці хуліганства, наразі на практиці залишається невирішеною низка проблемних питань щодо практичної реалізації кримінальної відповідальності та принципу невідворотності покарання за вчинення кваліфікованого хуліганства, а також

питань щодо призначення покарання в аспекті розумності строків під час судового розгляду та у разі впливу строків притягнення до кримінальної відповідальності.

Метою статті є висвітлення проблемних питань реалізації кримінальної відповідальності та невідворотності покарання за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч.2 та 3 ст. 296 Кримінального Кодексу України, критичний огляд стану дотримання розумних строків у кримінальному провадженні за фактом кваліфікованого хуліганства, стислий аналіз даних судової статистики щодо призначення покарання та звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності, огляд судової практики та висновків Верховного Суду у цієї сфері.

Виклад основного матеріалу. Одним із найпоширеніших кримінальних правопорушень проти громадського порядку в Україні є хуліганство, що порушує громадський спокій, норми суспільної моралі, зневажає результати людської праці, посягає на фізичну й моральну недоторканність громадян, завдає шкоди здоров'ю потерпілих та їх власності. При цьому на ґрунті хуліганства нерідко вчиняються більш тяжкі кримінальні правопорушення.

Частина 2 та 3 ст. 296 Кримінального Кодексу України (далі - КК України) передбачає відповідальність за хуліганство, якщо воно було вчинене групою осіб, а також особою, раніше судимою за хуліганство, чи пов'язане з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії [4].

За даними Міністерства внутрішніх справ та Офісу Генерального прокурора, протягом 2010 – 2020 років в Україні правоохоронними органами було зареєстровано 54 784 випадків хуліганства : у 2010 р. – 9207, 2011 р. – 8866, 2012 р. – 7159, 2013 р. – 6315, 2014 р. – 4962, 2015 р. – 4120, 2016 р. – 3973, 2017 р. – 3437, 2018 р. – 3344, 2019 р. – 3401, а у 2020 р. – 2 513 [7].

Аналіз даних судової статистики за період з 2014 по 2019 роки щодо розгляду кримінальних проваджень за ч. 2 та ч. 3 ст. 296 КК України свідчить не тільки про неадекватність видів та розмірів покарань, передбачених санкціями цих частин статті, характеру та ступеню суспільної небезпечності цього злочину, а й про тенденцію погіршення стану реалізації кримінальної відповідальності: близько 82% засуджених за ч. 2 ст. 296 КК України звільняються від відбування покарання; частка реального відбування покарання становить 18% від кількості засуджених [11].

Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, підлягає своєчасному покаранню в кримінально-правовому порядку, при цьому перед законом ніхто не повинен мати привілеїв [12, с.24]. В цьому полягає зміст принципу невідворотності кримінальної відповідальності, який є першочерговим серед принципів кримінального права. Саме невідворотність кримінальної відповідальності та миттєвість настання покарання спрямовані на охорону правопорядку від злочинних посягань, зниження рівня злочинності в суспільстві, стримує від скоєння правопорушення та є важливим виховним фактором, що

виконує функцію превенції.

При цьому, дія цього принципу обмежується принципом своєчасності покарання, який в свою чергу встановлює граничний термін, протягом якого здійснюється встановлення, пошук, розслідування події та засудження правопорушника з метою його покарання. А якщо такі дії завершуються за межами цього терміну, юридична відповідальність відносно нього поза межами строку давності застосована бути не може. Така позиція законодавця полягає в тому, що первинно не саме покарання, а забезпечення нормального громадського порядку.

Тому пріоритетним завданням кримінального процесуального закону є забезпечення швидкого, повного та неупередженого судового розгляду, щоб кожна причетна до цього правопорушення особа була притягнута до відповідальності за ступенем своєї вини, а також забезпечення прав та законних інтересів потерпілого. Таким чином виконується основне призначення кримінального процесу – забезпечення здійснення справедливого правосуддя.

На цьому свого часу наголосив Пленум Верховного Суду України (далі – ПВСУ), зазначивши у Постанові від 22.12.2006 р. N 10 «Про судову практику у справах про хуліганство», що своєчасний і правильний розгляд кримінальних та адміністративних справ про хуліганство є дієвим засобом захисту нормальних умов життя людей, поновлення порушених прав потерпілих. Суди зобов'язані як установлювати вину підсудних та призначати їм справедливе покарання, так і вживати всіх необхідних заходів для повного відшкодування потерпілим заподіяної матеріальної та моральної шкоди, а також з'ясовувати причини й умови, що призвели до вчинення хуліганства [9].

У цьому контексті слушною є позиція В.М. Трубникова, який зауважує, що відома аксіома «немає злочину без покарання» і, навпаки, «немає покарання без злочину» не повинна підлягати сумніву в її істинності та правдивості, а твердження про те, що не завжди злочин може потягти за собою покарання, не просто неправильне, а і шкідливе, оскільки може слугувати теоретичною основою для прояву всіляких відтінків суб'єктивізму. Злочин завжди, в усіх випадках життя тягне за собою покарання. Але перш за все кримінальне право має виходити із зазначеної аксіоми і лише потім вже діяти відповідно до своїх положень про звільнення від кримінальної відповідальності або покарання» [13]. Прикладом правильного трактування Верховним Судом (надалі–ВС) практики Європейського Суду з прав людини є ухвала ВС від 17.09.2019 р. у справі № 202/4467/14-к, у якій зазначено: «Європейський суд з прав людини в своїх рішеннях, зокрема у справі «Юніон Аліментаріа проти Іспанії» від 7 липня 1989 року вказував на недопустимість зневільювання ключового принципу-верховенства права у випадках, коли поведінка учасників судового засідання свідчить про умисний характер їх дій, направлений на невинуватене затягування процесу чи зловживання своїм процесуальним правом» [1].

Однак, останнім часом українська судова практика переконливо свідчить про те, що далеко не завжди є можливість забезпечити обов'язкове покарання як наслідок вчиненого правопорушення, а зазначені принципи та положення

кримінального закону не відповідають реаліям суспільного життя, адже все більше особам, що обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень, в тому числі кваліфікованого хуліганства, вдається уникати відповідальності та покарання за скоєне через вплив строків притягнення до кримінальної відповідальності. Як наслідок, покарання винних реально не реалізовується, відповідно досягнення цілей кари і виправлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення стає взагалі неможливим, що в свою чергу не відповідає суті кримінального права.

При цьому, в законодавстві України про кримінальну відповідальність про потерпілого та захист його інтересів немає і згадки, кримінальний процесуальний закон України не містять положень про обов'язок винної особи відшкодувати потерпілому та суспільству заподіяну злочином шкоду в повному обсязі, що в свою чергу є втіленням концепції захисту порушених злочином прав, свобод та інтересів особи.

Попри те, що наше дослідження є комплексним підходом щодо проведення аналізу тривалості судового розгляду кримінального провадження за фактом вчинення кваліфікованого хуліганства, але ми зробимо такий аналіз на прикладі одного кримінального провадження за ч. 2, 3 ст. 296 КК України (справа № 280/1695/16-к), що перебуває в провадженні Коростишівського районного суду Житомирської області вже четвертий рік на стадії судового розгляду, без урахування півтора річного строку досудового розслідування.

Так, згідно з обвинувальним актом від 08.02.2018 р.у кримінальному провадженні № 12016060190000847 від 20.11.2016 р. обвинувачені О., С., Р., у період часу з 01.30 до 01.45 год., знаходячись біля приміщення розважального закладу «Релакс», із хуліганських спонукань, грубо порушуючи громадський порядок з мотивів явної неповаги до суспільства, діючи спільно та з особливою зухвалістю, використавши незначний привід, нанесли потерпілому К. більше 10 ударів руками та ногами. При цьому тілесних ушкоджень та фізичного болю також зазнав Т., який активно припиняв хуліганських дій вказаної групи осіб. Дане кримінальне провадження було розпочато за ст. 125 КК України, проте за наявності підстав його було перекваліфіковано на ч. 2, ч. 3 ст. 296 КК України.

Причетні до цього кваліфікованого хуліганства особи та свідки були встановлені протягом кількох днів, але обвинувальний акт було направлено та розпочато судовий розгляд лише в березні 2018 року, станом на серпень 2021 р. вирок у справі судом не проголошений. За цей час всього було проведено 34 судових засідань, із них 2 – підготовчих, одне відкладено. Судові засідання проводились в середньому один раз на один - два місяці.

Основною причиною занадто тривалого судового процесу, насамперед, є неналежне виконання обов'язків та умисного зловживання своїми правами в основному з боку підсудних, які попри наявність сукупності доказів не визнають своєї вини, а також їх захисників. Так, через неявку захисників розгляд кримінального провадження відкладався 15 разів, з них 4 через неявку обвинувачених. Через неявку прокурора розгляд кримінального провадження відкладався 3 рази. Через неявку свідків розгляд кримінального провадження

відкладався 5 разів, до свідків судом неодноразово застосовувався привід, який, у свою чергу, не завжди виконувався, або виконувався формально.

На даний час провадження перебуває на стадії підготовки до судових дебатів, проведення яких черговий раз відкладено із-за чергової неявки підсудних та їх захисників у судові дебати. Зазначені обставини у своїй сукупності через кілька місяців призводять до спливу п'ятирічного строку притягнення групи підсудних до кримінальної відповідальності.

На практиці суди, закриваючи кримінальне провадження через сплив строків давності, встановлювали вину особи у вчиненні кримінального правопорушення, виконуючи вимоги Постанови ПВСУ від 23.12.2005 р. № 12 «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» [8].

Однак вже реформований Верховний Суд сформував протилежну позицію в цьому питанні, зазначивши у Постанові від 26.03.2020р. у справі № 730/67/16-к, що «визнання винуватості є правом, а не обов'язком підозрюваного, обвинуваченого, а отже невизнання вказаними особами своєї вини у вчиненні кримінального правопорушення за наявності їхньої згоди на звільнення від кримінальної відповідальності не може бути перешкодою в реалізації ними свого права на таке звільнення та правовою підставою для відмови судом у задоволенні заявленого клопотання. Тобто передбачений статтею 49 КК України інститут звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності не пов'язує таке звільнення із визнанням ними своєї винуватості у вчиненні злочину» [10]. (*Постанова від 26.03.2020 по справі № 730/67/16-к Касаційний кримінальний суд Верховного Суду <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/88495210>*)

Більше того, у Постанові у справі № 455/229/17 від 11.11.2020 р. ВС навіть зазначив, що дотримання умов, передбачених ст. 49 ККУ, є безумовною й обов'язковою для суду підставою звільнення особи від кримінальної відповідальності, навіть якщо особа свою вину невизнає. (*Постанова від 11.11.2020 № 455/229/17 Верховний Суд. Касаційний кримінальний суд <https://verdictum.ligazakon.net/document/92934819>*)

Але такий новий підхід касаційної інстанції повністю суперечить положенням Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) [5], які передбачають звільнення від кримінальної відповідальності з цієї підстави лише особи, яка є винною у вчиненні кримінального правопорушення. Тому у випадку, якщо особа добровільно визнає свою вину у вчиненні кримінального правопорушення, то звільнення з цієї підстави не викликає запитань. А якщо особа не визнає своєї вини у вчиненні кримінального правопорушення, але при цьому не заперечує проти закриття провадження, то закриття провадження за таких обставин по суті є такою собі «ілюзією», яку створює суд такій особі, адже обов'язок суду при закритті провадження встановлювати вину особи впливає із самої суті інституту звільнення особи від кримінальної відповідальності, за якою звільняється лише особа, яка вчинила кримінальне правопорушення. Власне з цих мотивів цю підставу звільнення від

кримінальної відповідальності в теорії права вважають nereабілітуючою.

Висновки. Таким чином, з огляду на судову практику встановити, яку саме тривалість становить «розумний строк» практично не можливо, законодавцем такий строк чітко не визначений. Тому українське судочинство сьогодні найбільше страждає від непомірного, невинновданого та умисного затягування розгляду судових проваджень, ставлячи результат судового слідства та притягнення винних до відповідальності поза часові межі розумності і таким чином зводячи нанівець ефективність судового захисту. Такий стан речей ставить під сумнів доцільність існування принципу невідворотності покарання як такого, що вже не відповідає новітнім тенденціям та реаліям сьогодення.

Зроблено висновок, що у справах про кваліфіковане хуліганство строк досудового розслідування та судового розгляду справи не обмежується навіть терміном притягнення до кримінальної відповідальності, що при відсутності належного реагування суду та обвинувачення призводить до зловживання стороною захисту процесуальними правами. В результаті особи, які винні у вчиненні публічного кримінально караного кваліфікованого діяння, залишаються непокаранними, а законні інтереси потерпілого, суспільства та держави – незадоволеними. Це при тому, що на сьогодні в Україні відсутній якісний та дієвий засіб захисту осіб, яким вчиненням кримінальним правопорушенням завдано шкоди, в разі порушення строків досудового розслідування й розгляду провадження в судовому порядку.

Можливо, частину цієї проблеми вирішити шляхом одночасного подолання завантаженості суддів та вдосконалення законодавства щодо визначення реальних строків розгляду кримінальних проваджень, цивільних справ, встановлення дієвого механізму застосування заходів примусу до осіб, що зловживають своїми процесуальними правами. Наприклад, практичне впровадження притягнення до матеріальної відповідальності за умисне затягування розгляду кримінального провадження, зокрема, внаслідок заявлення стороною численних безпідставних клопотань, оскаржень будь-яких процесуальних рішень, що значно затримує розв'язання справи в найкоротший строк, неявку в судові засідання без поважних причин, інших зловживань процесуальними правами, значно сприятиме справедливому судочинству та дисциплінуватиме учасників процесу.

Натомість проблеми добросовісного виконання сторонами своїх процесуальних обов'язків є більше соціальними, ментальними, ніж правовими, вирішення яких можливо в контексті підвищення загальної правосвідомості та в процесі розвитку самого суспільства. Але й судді повинні усвідомлювати особисту відповідальність за розгляд справ у встановлені законом строки, за якість розгляду справ, не допускати фактів зволікання та судової тяганини, вживати всіх необхідних заходів з метою неухильного дотримання учасниками провадження процесуальних строків. При цьому шкода, завдана особі перевищенням розумних строків судового розгляду кримінального провадження, що призвело до звільнення від кримінальної відповідальності чи інших негативних наслідків для потерпілої особи, повинна відшкодовуватися державою

незалежно від вини судді чи суду.

Підсумовуючи викладене слід зазначити, що відсутність реалізації принципу невідворотності покарання за вчинене кримінальне правопорушення є нагальною проблемою для нашої країни, яка потребує від держави вжиття невідкладних, адекватних, дієвих та системних заходів, оскільки «*impunitas semper ad deteriora invitat*», тобто безкарність завжди призводить до здійснення ще більш тяжких правопорушень.

Література:

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Офіційний вісник України. – 2006. – № 32. – Ст. 2371.
3. Коржанський М. Й. Науковий коментар Кримінального кодексу України. К. Атіка. 2001. 1056 с.
4. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
6. Кучинська О.П. Розумні строки кримінального провадження – одна із гарантій кримінального судочинства. Вісник кримінального судочинства. 2015. № 2. С. 44–49.
7. Пономаренко В. В. Окремі питання реалізації кримінальної відповідальності за групове хуліганство. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2019. № 2. С. 85–95. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/2-2019/ponomarenko.pdf>
8. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005р. N 12. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05#Text>
9. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. N 10. «Про судову практику у справах про хуліганство». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>
10. Постанова від 26.03.2020 по справі № 730/67/16-к. Касаційний кримінальний суд Верховного Суду URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/88495210>
11. Sudova vlada Ukrainy'69; Ofitsiyni vebportal [Official webportal 'Judiciary of Ukraine']. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/ accessed 25 May 2019 (in Ukrainian)
12. Сучасне кримінальне право України: Курс лекцій / А.В. Савченко, В.В. Кузнєцов, О.Ф. Штанько. - К., 2005.
13. Трубников В.М. Система мер уголовно-правового воздействия вместо системы наказаний. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 945. Серія «Право». – 2011. – № 9. – С. 193 – 194.

References:

1. Unified state register of court decisions. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua> [in Ukrainian]
2. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. (2006). Ofitsiyni visnyk Ukrainy, 32, 2371 [in Ukrainian],
3. Korzhansky, M. Y. (2001). Scientific commentary to the Criminal Code of Ukraine. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
4. Problems of application and prospects of improvement. Proceedings of the international scientific-practical conference, (2006). Problemy zastosuvannya i perspektyvy udoskonalennia:

materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (pp. 72 - 73) - Lviv: Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. Ch 1 [in Ukrainian],

5. Criminal Code of Ukraine. (2001). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 25-26, 88 [in Ukrainian],

6. Criminal Procedure Code of Ukraine. (2013). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 9-10, 11-12, 13, 88 [in Ukrainian],

7. Kuchynska, O. P. (2015). Rozumni stroky kryminalnoho provadzhennia – odna iz harantii kryminalnoho sudochynstva. [Reasonable time for criminal proceedings is one of the guarantees of criminal proceedings]. Visnyk kryminalnoho sudochynstva. 2, 44–49 [in Ukrainian].

8. Ponomarenko, V. V. (2019) Okremi pytannia realizatsii kryminalnoi vidpovidalnosti za hrupove khulihanstvo. [Some questions of realization of criminal responsibility for group hooliganism]. Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy. 2, 85–95. Retrieved from: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/2-2019/ponomarenko.pdf> [in Ukrainian].

9. Ponomarenko, V. V. (2019). Okremi problemni pytannia kryminalno-pravovoi kvalifikatsii za hrupove khulihanstvo. [Some problematic issues of criminal-legal qualification for group hooliganism]. Pytannia borotby zi zlochynnistiu : zb. nauk. pr. Kharkiv : Pravo, 38, 259–275 [in Ukrainian].

10. Ponomarenko, Vita. (2020). Foreign experience in regulation of criminal liability for hooliganism. European Reforms Bulletin. Luxembourg, 3, 113.

11. On Judicial Practice in Hooliganism Cases № 10. (2006, December 22). Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06> [in Ukrainian].

12. On the practice of application by the courts of Ukraine of the legislation on release of a person from criminal liability № 12. (2005, December 23). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05> [in Ukrainian].

13. Judicial Government of Ukraine'69; Ofitsiynyi webportal [Official webportal 'Judiciary of Ukraine']. Retrieved from: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka [in Ukrainian].

14. Savchenko, A.V., Kuznetsov, V.V., O. F. Shtanko, O.F (2005). Suchasne kryminalne pravo Ukrainy. [Contemporary criminal law of Ukraine]. Kurs lekttsii. Kyiv: [in Ukrainian].

15. Tatsii, L. V. (2014). Katehoriia «rozumnoho stroku» v administratyvnomu sudochynstvi: poniattia ta pravova pryroda. [The category of "reasonable time" in administrative proceedings: the concept and legal nature]. Publichne pravo, 1, 36-41 [in Ukrainian].

16. Trubnikov, V. M. (2011). Systema mer uholovno-pravovoho vozdystvyia vmesto systemy nakazanyi. [The system of measures of criminal law influence instead of the system of punishments]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina, 9, 193-194 [in Russian].